ПАМ'ЯТАЄМО МИНУЛЕ -
200-річчя
НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА
100-річчя
АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ
— БУДУЄМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 87. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 11-го ТРАВНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, MAY 11, 1976 No. 87. VOL. LXXXIII

Ректор УВУ проф. д-р Вол. Янів відвідає Канаду, поступить до ЗСА

Вінніпеґ — Ректор Українського Вільного Університету проф. д-р Вол. Янів приїхав 27 квітня до Вінніпеґу на шостиденний побут для численних зустрічей із тамошнім громадянством, в часі яких інформував про актуальне положення Українського Вільного Університету, про його незаперечні досягнення, але й поважні загрози у зв'язку із актуальним господарським і політичним життям у Західній Німеччині. 28 квітня мав він нагоду представити положення УВУ на вечорі Клюбу Українських Професіоналістів та Бизнесменів; 29 квітня доповідав на Загальних Зборах Української Кредитової Спілки „Карпатія", а 2 травня була окрема інформативна зустріч з громадянством. Гостя представляли й його інформації доповнювали голова Делеґатури УВУ у Канаді проф. д-р Я. Рудницький та д-р УВУ, голова КУК та „Карпатії" С. Радчук.

Проф. д-р Вол. Янів

Окремі зустрічі за спільним обідом відбулися ще з Проводом КУК, Дирекцією „Карпатії", та Славістичним департаментом Манітобського університету. В часі тих більше товариських зустрічей була змога більш обширно відповісти на ті питання, які індивідуально цікавили присутніх. Проф. Янів був гостем також на „Свячених" в Інституті Просвіти та парафії катедрального Собору свв. Володимира та Ольги, де він склав побажа-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Джерзі Сити відзначило фірми, перенесені з Ню Йорку до Української Будівлі УНС

Джерзі Сити, Н. Дж. — „Помимо інфляції, безробіття і економічних коливань, 1975-ий рік був добрим для нашого міста, а 1976-ий рік буде ще кращим", заявив д-р Пол Джордан, мейор цього міста, під час прийняття влаштованого місцевою Торговельною палатою і Радою Будівельної Розбудови в п'ятницю, 7-го травня, для відмічення 62-ох підприємств за їхній вклад в економічний розвиток Джерзі Сити в 1975-му році. Серед відзначених підприємств було п'ять, які з кінцем минулого року перенеслися з Ню Йорку до „Української Будівлі" УНСоюзу в Джерзі Сити. Представники компаній Віден, Маєр і Швайцер, Герцоґ, Фрімен Секюреті і А. Ґ. Ленстон одержали відзначення з рук мейора П. Джрдана і Джона Леслі, голови стейтового відділу Асоціяції Американських продуцентів.

Умовивовуючи своєвступне твердження, мейор Джордан вказав на такі факти: 62-а відзначені підприємства, інвестуючи біля 40 мільйонів долярів в місто, причинилися до затруднення близько 2,500 осіб і збільшення особистого заробітку на 14.2 мільйони дол.. В дальшому він повідомив про недалеке здійснення кількох проєктів відбудови міста, включно з відкриттям частини стейтового „Парку Свободи" на східньому побережжі міста поблизу Статуї Свободи.

У своєму слові до понад сотні гостей, Дж. Леслі закликав до скріплення системи „вільного підприємства" та свобідного економічного розвитку, вказуючи на Анґлію, яка „сьогодні платить грубо за соціялізм в економіці". Він рівнож підкреслив важливість економічної свободи як ґарантії всіх інших свобід і прав людини, подаючи як приклад комуністичні держави, де „загнуздання економічної свободи привело до здавлення всіх інших свобід".

Коротко ще промовляли Артур Нютон, голова місцевої Торговельної палати, та її екзекутивний віцепрезидент Волтер Найт.

В прийнятті, яке відбулося в „Касіно в Парку", взяли участь головні екзекутивні урядовці УНСоюзу: Йосип Лисогір, головний предсідник, який є рівнож одним з віцепрезидентів Торговельної Палати, Володимир Сохан, головний секретар, мґр Уляна Дячук, головний касир і Степан Гавриш, головний організатор. „Свободу" репрезентував ред. Зенон Снилик.

Під час прийняття представники Торговельної Палати роздали найновіше число журналу „Форум", свого двомісячного органу, в якому згадується про „Українську Будівлю" УНСоюзу як приклад вкладу одної з установ в розбудову та економічний ріст міста.

КОНВЕНЦІЙНІ ДЕЛЕҐАТИ УНС МАЮТЬ ЧЕРГОВУ НАГОДУ

Джерзі Сити. — Два роки тому, в травні 1974, відбулася у Філядельфії 28-ма з черги Конвенція Українського Народного Союзу з участю обраних членами Відділів УНС понад 400 делеґатів, які статутово залишаються такими делеґатами аж до часу, як будуть обрані нові делеґати на чергову конвенцію, що має відбутися в 1978-му році. До того часу обов'язком теперішніх делеґатів є постійно виправдувати довір'я своїх відділових виборців активною працею, зокрема в організаційній ділянці. На це вони мають окрему нагоду саме цього місяця травня, що його Організаційний Відділ УНСоюзу проголосив „Місяцем солідарности делеґатів 28-ої Конвенції з працею УНСоюзу" з тією метою, щоб в другу річницю Конвенції кожний з її делеґатів придбав до УНСоюзу бодай одного нового члена. Кожний з делеґатів дістав у цій справі окреме повідомлення та заклик Організаційного Відділу і досі на цей заклик вже відгукнулося яких три десятки делеґатів і ця кількість з кожним днем збільшується. Метою цієї травнево-делеґатської акції є придбати для УНСоюзу бодай 400 нових членів. Організаційний Відділ очікує, що велика більшість делеґатів відгукнеться на заклик в цьому „делеґатському місяці" та виконає і перевиконає намічений плян 400 нових членів. Імена всіх делеґатів, які взяли участь у цій кампанії, та кількість придбаних ними членів будуть проголошені в „Свободі" на сторінках „Трибуни УНС" після закінчення кампанії.

Ріґен і Картер мають найбільше делеґатів на Крайові конвенції

Вашінґтон. — Протягом минулого кінця тижня колишній каліфорнійський губернатор Роналд Ріґен здобув у 6-ох стейтах додаткових 38 делеґатів на Крайову конвенцію Республіканської партії, а президент Джералд Форд 18. Таким чином, Ріґен тепер вже має запевнених 397 делеґатів, а президент Форд — 336. Крім того вже обрано додаткових 298 делеґатів, але вони „незобов'язані" ні одному з кандидатів на президента ЗСА. Щоб здобути номінацію Республіканської партії, кандидат мусить мати 1,130 делеґатів. Опитування, переведене журналом „Нюзвік", передбачує, що коли в серпні почнеться Крайова конвенція, то Ріґен матиме 975 делеґатів, президент Форд 778, а 453 делеґати прибудуть на конвенцію у характері „незобов'язаних". Отже, існує можливість, що треба буде кілька голосувань, щоб обрати республіканського кандидата на президента.

Демократичний кандидат Джіммі Картер, колишній губернатор Джорджії, протягом минулого кінця тижня здобув додаткових 13 делеґатів на Крайову конвенцію Демократичної партії. Картер тепер вже має 574 делеґати, а для номінації треба 1,505 делеґатів. Отже, Картер провадить всіх демократичних кандидатів. Однак, сентор Гюберт Гомфрі з Міннесоти, який кілька тижнів тому повідомив, що не буде „активним кандидатом", у неділю, 9-го травня, заявив на телевізійній програмі, що якщо перед Крайовою конвенцією покажеться, що жадний кандидат не має виглядів виграти за першим або другим голосуванням, то він тоді „зробить рішення" щодо своєї кандидатури.

Біля 1.000 осіб загинуло від землетрусу в Італії

Венеція, Італія. — Згідно з останніми інформаціями міжнародних пресових аґенцій, число вбитих в наслідку великого землетрусу в Італії, який відчували також південна Німеччина, Чехо-Словаччина, Юґославія, Австрія і Бельгія, перейшло вже 900 осіб і треба сподіватися, що їх буде більше, бо розшуки ще не закінчились. Великих шкід наніс землетрус головно північній частині Італії, де було знищених декілька малих містечок. Кількадесять осіб загинуло також у Венеції, де від трясення землі завалилось декілька будинків і майже усі високі фабричні комини, що спричинило велику паніку серед населення міста. Більшість населення не поверталась тієї ночі до своїх приміщень, а зібравшись на великій площі св. Марка, проводили ніч в молитві. Цілковито було знищене містечко Форґарія, яке нараховувало біля 4,000 населення. В багатьох місцевостях були перервані водопроводи і електричні лінії.

Китай обвинувачує Совєтський Союз за підготову до аґресії

Гонґ Конґ. — Газета „Женьмінь Жібао" — орган Компартії Китайської Народної Республіки, обвинуватила Совєтський Союз, що він розпочав надто великий експорт воєнних і інших матеріялів до країн так званого „третього світу", призначений для продовження дальшої совєтської аґресії в країнах західньої гемісфери. При тому газета каже, що експорт совєтських воєнних матеріялів куди більший від такогож експорту західних надпотуг. Совєтський Союз, згідно з цією інформацією, веде в тих країнах також пожвавлену шпигунську діяльність і піддержує антизахідні акції місцевого населення, підготовляючи ґрунт для приходу до влади вірних Москві комуністів, яких вона опісля використає для чергових аґресій в сусідніх країнах.

„Думка" приготовляється до великого Ювілейного концерту 23-го травня

Принагідне „Многая літа!" В розмові під час відвідин у „Свободі" представноків хору „Думка" минулого четверга виявилося, що саме в тому дні припадало свято Юрія, а що голова „Думки" називається Юрій, то з цієї нагоди його друзі з „Думки", при „акомпаніяменті" поодиноких редакторів проспівали йому многоліттєвіє. На фото (зліва): диригент „Думки" Семен Комірний, голова хору Юрій Штогрин, почесний голова інж. Володимир Богачевський та опікун „Молодої Думки" Богдан Бідяк.

Джерзі Сити (В. Т-ець). — Якнайбільш численна публіка на Ювілейному концерті хору „Думка", який відбудеться в неділю, 23-го травня, у Тавн Голл в Ню Йорку, буде заохотою для хору до дальшої праці і доказом для хористів, що їхня праця протягом цілого чверть століття була корисною і потрібною для нашої української громади — сказав диригент Семен Комірний, який в четвер, 6-го травня, відвідав редакцію „Свободи" у товаристві інж. Володимира Богачевського, першого голови хору „Думка" та теперішнього почесного голови цього співочого ансамблю, голови хору Юрія Штогрина та головного опікуна „Молодої Думки" Богдана Бідяка.

Недавно прибулий з України диригент Комірний також сказав, що цей концерт „Думки" важливий тим, що

(Закінчення на стор. 4-ій)

ДІФЕНБЕЙКЕР ЗАКЛИКАЄ КАНАДУ ДО АКЦІЇ В ОБОРОНІ ПРАВ ЛЮДИНИ І ВОЛІ НАРОДІВ

Вінніпеґ (КУК) — Могутній апель за все-канадську акцію в обороні прав людини і свободи поневолених народів підняв бувший прем'єр Канади Джон Г. Діфенбейкер, промовляючи 6 травня ц. р. у Вінніпеґу до Клюбу Жінок Канади, і заповів, що він „голоситиме по цілій Канаді цей Клич Остороги вчас великої загрози для всього вільного світу".

Політику детанту і Гельсінське домовлення Дж. Діфенбейкер назвав „димовою заслоною", за якою Совєтський Союз робить нечувані зброєння, які переступають всякі міри оборонних потреб. Всього 20% людства користає сьогодні з вольностей демократії, а решта є під контролею менше чи більше тоталітарних систем, які сьогодні загрожують Портуґалії, Греції, Італії та іншим країнам Азії, Африки і Америки.

В час цієї загрози, уряд Канади і всі канадці мусять виступати однозгідно в обороні поневолених і переслідуваних народів під совєтським режимом, а між ними і в першій мірі народу України, балтійських держав і жидів, яким не дозволяється еміґрувати до Ізраїлю. Рівночасно Канада мусить гостро натаврувати збройні інтервенції, які застосовано в Анґолі при допомозі проксі-дивізій, спроваджених з Куби. Ці дивізії залишаються надальше в Анґолі для сповнення подібної місії для дальших субверзій в інших країнах Африки з ціллю контролювати пребагаті сирівці того континенту — заявив Діфенбейкер.

Джон Г. Діффенбейкер

У своїй знаменній промові Дж. Діфенбейкер підкреслив безперервні звернення Комітету Українців Канади в справі потоптання людських і національних прав України, яких не допускається на форумі Об'єднаних Націй, бо за ними не підносять голосу офіційні представники держав-членів цього міжнародного форуму. Дж. Діфенбейкер підкреслив, що публічна опінія Заходу має силу впливу на провідників СССР і тому в обороні тих справ треба виступати всюди і при кожній нагоді. Його виступ в обороні українського народу на форумі Об'єднаних Націй в 1961 році, як він знає з особистої зустрічі з Кардиналом Йосифом Сліпим, негайно увінчався полегшою режиму для українських політичних засланців в таборах праці в Сибірі.

Потрібна підтримка для резолюції в справі Комісії людських прав

Вашінґтон — Звітуючи перед Конґресовою Підкомісією міжнародних політичних і вейськових справ тут у вівторок, 4-го травня, сенатор Джеймс Баклі сказав, що „не минає дня, щоб я не одержав листів від громадян, родинам яких совєтські власті відмовляють візи на виїзд з СССР, а то й карають звільненням з праці і навіть арештами".

Сенатор Баклі був одним із п'ятьох законодавців, які свідчили в користь законопроєкту конґресменки Мілісент Фенвік про створення спеціяльної комісії для слідкування за порушеннями людських прав в СССР та його сателітних країнах.

Подаючи специфічні приклади наявних порушень людських прав в СССР, сенатор Баклі твердив, що створення запропонованої законопроєктом комісії засвідчило б „щире зацікавлення" Конґресу ЗСА справою людських прав в СССР і примусило б совєтський уряд рахуватися більше з публічною опінією Заходу.

Як відомо, ідентичний законопроєкт, внесений сенатором Кліффордом Кейсом, був апробований Сенатом ЗСА в середу, 5-го травня, з поправкою сенатора Баклі про встановлення бюджету для пропонованої комісії в сумі 250,000 долярів.

Одначе, деякі члени конґресової підкомісії, особливо її голова конґресмен Данте Фасел, висловили застереження щодо конечности встановлення такої комісії. Сенатор Баклі, конґресменка Фенвік і Комітет Оборони Валентина Мороза звернулися із закликом до української та інших етнічних груп негайно висилати телеграми до конґресової підкомісії у Вашінґтоні і вимагати позитивного полагодження справи законопроєкту та піддання його під голосування цілої Палати Репрезентантів. Телеграми слід висилати на адресу:

International Relations Committee, Subcommittee on International Political and Military Affairs, 2170 Rayburn House Office Building, Washington, D.C. 20515.

КУК виступив проти імунітету для виставки совєтських образів в Канаді

Вінніпеґ (КУК) — Совєтський уряд запропонував виставити у Вінніпезькій Мистецькій Ґалерії спеціяльну колекцію образів світових і совєтських мистців із Ленінградського Ерміта ж у під умовою, що Манітобський Парлямент одобрить закон повної правної охорони для тієї виставки проти евентуальних претенсій власности, які хтонебуть в Канаді міг би зґолосити на ці образи.

Ідучи на зустріч тим вимогам совєтського уряду, в Манітобській Леґіслятурі зголошено проєкт закону ч. 56 про імунітет для закордонних мистецьких творів проти секвестру на бажання евентуальних власників тих творів. Проти того проєкту Централя КУК зголосила публічний протест, підкресливши, що таким законом провінція Манітоби позбавить своїх громадян судової охорони їх законних претенсій до тих експонатів, які могли бути безправно конфісковані і незаконно забрані їх родинам в Совєтському Союзі.

Владика Митрополит Мстислав на відвідинах в Европі

Бавнд Брук (УПінф.) В п'ятницю 7-го травня Митрополит УПЦеркви відлетів до Англії, щоб перевести там візитацію українських православних парафій. Першу Архиєрейську Службу Божу Владика відправив в неділю 9-го травня. В суботу 15-го травня Вл. Митрополит має очолити з'їзд духовенства й представників Української Православної Епархії в Англії, а в неділю 16-го травня Соборну Службу Божу в новозбудованій православній церкві в Манчестері. В міжчасі передбачено зустріч Владики з Архиєпископом Кентерберійським, Екзархом - Митрополитом Вселенської Патріярхії та з Єпископом УКЦеркви Владикою Горняком. В неділю 17-го травня Владика Мстислав буде присутнім на засіданні Церковного Управління УАПЦеркви на В. Британію, осідок якого знаходиться в Лондоні.

Владика Митрополит Мстислав

З-черги Владика Митрополит відвідає Францію та візьме участь у відзначенні 50-ої трагічної смерти Голови Директорії й Головного Отамана Військ УНРеспубліки бл. п. Симона Петлюри. У вівторок 25-го травня Владика відправить панахиду над могилою С. Петлюри та його родини на цвинтарі Монпарнас, а в неділю 30-го травня очолить Соборну Архиєрейську Службу Божу в церкві св. Ап. Симона. Сослужити йому будуть Архиєпископ Орест і Єпископ Константин та священики з Англії, Бельгії, Франції й Західньої Німеччини. По полудні тієї ж неділі Вл. Митрополит очолить Соборну Панахиду над могилою С.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Українці у вільному світі приготовляються до вшанування пам'яти С. Петлюри у 50-ліття його смерти

Ню Йорк. — З Центрального Комітету вшанування пам'яти Головного Отамана Симона Петлюри інформують:

Дня 25-го травня ц. р. сповниться 50-та річниця трагічної смерти св. пам. Симона Петлюри, голови Директорії та Головного Отамана Військ і Фльоти Української Народної Республіки.

Українці у вільному світі приготовляються до гідного відзначення цих сумних Роковин, в залежності від місцевих обставин.

На терені великого Ню Йорку, як і кожного п'ятиріччя, Центральний Комітет Вшанування та Пам'яти Симона Петлюри на терені Америки і Об'єднаний Комітет Українсько - Американських Організацій м. Ню Йорку - Філія УККА підготовляли програму Академії для гідного відзначення 50-тих роковин смерти Симона Петлюри на другу половину травня ц. р. На жаль, незалежні обставини примусили наші Організації пересунути (змінити) дату Академії на 26-го вересня 1976 року.

Але протягом травня ц. р. відбудуться заупокійні Служби Божі і Панахиди за спокій душі Симона Петлюри в українських церквах Ню Йорку і околиці в неділю, 30-го травня.

Зокрема, за благословенням Владики Митрополита Мстислава, Первоієрарха УАПЦ у вільному світі і УПЦ в ЗСА, приготовляється відзначення 50-ліття трагічної смерти св. п. Симона Петлюри заупокійною Службою Божою і Панахидою за спокій в неділю, 23-го травня 1976 року, з 10-ої год. ранку на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, спочатку в церкві св. Андрія Первозванного, а потім біля Хреста - Пам'ятника на цвинтарі перед надгробною плитою, перевезеною з Парижу.

На ці релігійні сумні урочистості запрошені всі українські установи, товариства і організації, а зокрема комбатантські і організації української молоді зі своїми прапорами, як рівнож до до масової участи запрошене українське громадянство.

З огляду на скасування автобусової лінії до Савт Бавнд Бруку, запрошені організації дбають за транспорт - автобуси. На терені Ню Йорку на автобуси зголошуватись в таких установах: „Самопоміч", 108 2-га евеню, у д-ра В. Палідвора, телефон ч. 777-1336; Українська Православна Кредитівка у дир. Л. Куделі — тел. 533-2980; УПЦ — катедра св. Володимира, 82 вулиця, зголошуватись у д-ра Миколи Шпетка і на його домашній телефон ч. 847-4357; УАПЦ — катедра св. Тройці на Брум вулиці — зголошуватись у старости катедри.

Всі зголошення мають бути закінчені до 6-ої год. вечора 18-го травня 1976 року.

Для інформації подається, що автобуси будуть відходити з Другої евеню, близько Українського Народного Дому, ріг 10-ої Стр. і 2 Аве. о 8.30 ранку.

Торонто відзначить 50-ліття з дня смерти Симона Петлюри

Торонто, Канада. — З ініціятиви торонтонського Відділу КУК під головуванням д-ра Петра Глібовича створено вже окремий Комітет, який розпочав працю для зорганізування відповідних святкувань у честь св. п. Головного Отамана Симона Петлюри у 50-річчя з дня його трагічної смерти. До Комітету входять: інж. Роман Романчукевич — голова, д-р Остап Соколовський — секретар, д-р Ганна Янішевська, Ганя Кардин, Гуся Пенцак, Арсен Степанюк — члени. Головне святкування відбудеться 30-го травня ц. р. в приміщенні Квін Елізабет театру, на площі канадської державної виставки. Тут, перед будинком, запляновано відбути перемарші — салют молоді, а опісля величавий концерт. В суботу, 29-травня у вечірніх годинах в готелі Гаят Рідженсі, відбудеться науковий симпозіюм і пресова конференція присвячені сл. п. С. Петлюрі, Українській Народній Республіці і визвольним змаганням українського народу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

СССР і сателіти

Хоча деякі східньоевропейські комуністичні держави надіялися, що Гельсінкська Декляраціи, підписана минулого літа, встановить кращі відносини між Сходом і Заходом та скріпить становище тих комуністичних держав у їхніх змаганнях не допустити до цілковитої гегемонії СССР над ними, то виглядає, що впливи Москви на тому обширі не тільки не зменшилися, але й навпаки, у деяких випадках набрала нової сили т. зв. „Доктрина Брежнєва", яка заявляє, що Совєтський Союз має право вмішуватися у внутрішні справи своїх сателітів, якщо вважає, що там, мовляв, „існує загроза для комунізму".

Скріплення гегемонії Москви доказав недавній з'їзд Компартії Чехо - Словаччини, на якому провідники тієї нібито „незалежної" держави були змушені виголошувати пеани для СССР власне за те, що совєтські війська та військові частини інших держав Варшавського Пакту у 1968-му році повалили владу ліберального марксиста Александра Дубчека, як рівнож мусів вихвалювати факт, що совєтські війська далі окупують Чехо - Словаччину і далі є дійсними володарями тієї країни.

Не тільки в Чехо - Словаччині, але також у Польщі недавно відбулися події, які вказують, що Москва всілякими способами старається скріпити свої впливи в Східній Европі. Польський уряд був змушений ввести в конституцію своєї країни таку зміну, яка формально підтверджує факт, що від закінчення Другої світової війни Москва має майже повну владу над Польщею. Хоча польській Компартії та урядові пощастило злагіднити три із чотирьох запропонованих змін до конституції, то незмінною залишилася найбільш небезпечна, яка заявляє, що Польща має однобічне леґальне зобов'язання залишитися союзником СССР. Провідники Польщі, включно з деякими високими чиновниками польської Компартії, побоюються, що під час якоїсь майбутньої кризи Москва може закинути Варшаві, що вона не додержується конституційного зобов'язання бути „вірним союзником", в дійсності колонією, Совєтського Союзу, який для збереження чи привернення „союзництва" Польщі може післати совєтські війська до тієї країни, як це сталося в Чехо - Словаччині 1968-го року, або може навіть старатися включити Польщу в склад Совєтського Союзу, як 16-ту нібито „суверенну республіку".

Однак, не всі комуністичні держави Східньої Европи погоджуються на те, щоб Москва диктувала їм їхню внутрішню та закордонну політику. Це явно заявив в кінці минулого місяця генеральний секретар румунської компартії Ніколае Чаушеску, який на з'їзді румунських профспілок обороняв право комуністичних партій в світі вести самостійну політику без втручання посторонніх чинників, і сказав, що самостійні компартії повинні керуватися в першу чергу інтересами власних держав, а відкидати диктат „інших", себто СССР.

Можна очікувати, що незалежне становище Румунії та деяких комуністичних партій країн Західньої Европи матиме вплив на інших сателітів СССР в Східній Европі і що вони спільно вимагатимуть більшої самостійности від впливів і контролі Москви, а остаточно і повної державної незалежности. Такий розвиток подій скріпить також національні рухи в самому Совєтському Союзі.

Доля детанту

Базований в Лондоні Міжнародний Інститут Стратегічних Студій минулого тижня оприлюднив свій звіт за 1975-ий рік, в якому твердить, що існують всі познаки, що дотеперішня політика між ЗСА та Совєтським Союзом занепадає та що може настати період гострого суперництва між тими світовими надпотугами.

Про те, що протягом останніх кількох місяців наступила зміна в дотеперішніх порівняльно „теплих" відносинах між ЗСА та СССР, вже раніше писала світова преса. Однак, звіт Інституту Стратегічних Студій в подробицях аналізує причини занепаду політики детанту і головну вину правильно приписує Совєтському Союзові. Адже ж Москва своїм втручанням у громадянську війну в Анґолі викликала гостру реакцію з боку президента Джералда Форда та державного секретаря Генрі Кіссінджера, який до того часу був аж занадто палким прихильником цієї політики „відпруження" із СССР. Совєтська інтервенція в Анґолі, постійне збільшення мілітарної сили СССР, ламання Москвою постанов Гельсінкської Декляраціі — зокрема постанов про пошанування людських прав, невмішування у внутрішні справи інших країн і про вільніший обмін людьми, ідеями та інформаціями — вказали урядові ЗСА, що тоді, коли Вашінґтон бажає дійсного міжнародного відпруження, Москва, хоча безперервно говорить про потребу „міжнародної розрядки", використовує політику детанту для власної користи, для поширення своїх впливів на різні обшири, для здобуття мілітарної переваги над Заходом тощо. Це порушення політики відпруження Совєтським Союзом довело до того, що президент Форд перестав навіть користуватися словом „детант", вживаючи тепер вислову „мир через силу". Навіть Сенат ЗСА, який минулого тижня проголосував резолюцію, якою схвалює продовження політики детанту з СССР, зазначив, що та політика мусить бути базована на „непохитній мілітарній силі ЗСА".

Розчарування дотеперішніми наслідками політики детанту притаманне тепер не тільки урядові ЗСА та американським законодавцям, але й американському загалові. Останніх кілька правиборчих перемог Роналда Ріґена коментатори приписують фактові, що цей республіканський конкурент президента Форда підкреслює, що політика детанту виходить майже виключно на користь СССР, зокрема твердить, що СССР вже тепер мілітарно сильніший від Америки. І хоча Міжнародний Інститут Стратегічних Студій у своєму звіті заперечує твердження Ріґена, то цей Інститут, як і багато американських політичних діячів і військовиків правильно перестерігають, що мілітарний балянс може скоро зникнути, бо Москва, прикриваючись пропаґандою про „взаємокорисність детанту", не тільки постійно збільшує кількість своєї зброї, але також швидким темпом поліпшує її якість.

Висновки ясні: дотеперішня політика детанту не виправдала себе, бо виходить майже виключно на користь СССР. Тому, що комуністи рахуються тільки із силою, Америка, скріпивши стратегічно важливі зв'язки із своїми союзниками в Европі та Азії, повинна в свою закордонну політику ввести альтернативу до політики детанту: запевнити мир у світі з позицій мілітарної сили.

М. Мельник

КОМУНІСТИ: ІДЕОЛОГІЯ І ПОЛІТИКА

Усвідомлення мілітарної потуги російської імперії, скорий ріст сили Китаю і сили комуністичних партій в Італії та Франції, як теж і недавні події в Португалії, спричинили і в Америці і в Европі незвичайно гостру дискусію про комунізм і політику комуністичних урядів і партій. Українська вільна громада не залишилась від тієї дискусії осторонь. Основні проблеми у тій дискусії — це відношення між державами чи націями з комуністичними урядами, відношення між комуністичними партіями різних націй та питання, чи комуністична партія здібна на те, щоб підкоритись волі більшости. Третій пункт є зокрема важний у тому випадку, коли б, скажімо, італійська комуністична партія прийшла до влади. Чи вона поступово запровадила б „диктатуру пролетаріяту", чи стала б першою комуністичною партією, яка затримала б парляментарний устрій?

У зв'язку з тими подіями перед українцями теж виринають незвичайно важні питання. Чи, наприклад, китайці були б зацікавлені в тому, щоб допомогти українському визвольному рухові, навіть коли б той рух був керований людьми, які комунізм і диктатуру не тільки рішуче відкидають, але й поборюють? Чи український визвольний рух мав би бути спрямований проти комуністів, проти росіян, чи проти росіян і усіх (в тому і українських) комуністів? Того роду питання можна зформулювати ще й у слідуючий спосіб: чи українець може бути противником комунізму і в тому самому часі співпрацювати, чи то з комуністичним урядом якоїсь держави, чи то з українськими комуністами у боротьбі за незалежність України?

Одну частину тих проблем можна дуже добре насвітлити на прикладі Італії. Італійська комуністична партія там таки сильна тому, що італійська інтеліґенція переважно ліва, і тому, що конституція Італії не дозволяє на сильні та стабільні уряди. Отже одні люди підтримують ІКП переважно з огляду на ідейно програмові причини, а другі — тому що бачать у здисциплінованій ІКП надію на кінець адміністративного хаосу.

Під сучасну пору не має сумніву, що коли б ІКП прийшла до влади, тоді вона стала б на позиції незалежности Італії від Росії так, як це робить Румунія, Югославія чи Албанія. Та питання про те, чи ІКП затримала б парляментарний устрій, — це вже цілком інша проблема.

Чи італійські демократичні партії повинні перестерігати населення перед можливістю комуністичної диктатури, помимо того, що ІКП уже дуже довгий час публічно і формально відкидає принцип „диктатури пролетаріяту"? Покищо не має сумніву про те, що вони повинні те робити.

Комуністичні партії мають довгу історію внутрішньо-політичного макіявелізму. Усі комуністичні партії, що прийшли до влади, робили обіцянки відносно розподілу землі, співучасти в уряді опозиційних партій, розмірів націоналізації і т. п. Ті обіцянки вони в цинічний спосіб забували, як тільки приходили до влади. Після того, скоріше чи пізніше і в більшій чи меншій мірі, вони запроваджували у своїх країнах варварський модель політичної і економічної системи СССР. І це все робили вони навіть без натиску росіян.

Причина в тому, здається, досить ясна. І комуністичні, і соціялістичні і деякі інші (напр. християнські) партії борються перш усього за соціяльну справедливість. Та різниця між ними основна. Комуністи вважають, що правдива соціяльна справедливість (а тим самим і повна винагорода за працю) можлива тільки тоді, коли приватна власність, а тим самим і капіталістична система, буде усунена. Для соціялістичних та інших того роду партій соціяльна справедливість важніша, ніж метода, якою її можна досягнути.

Коли радикальна зміна суспільно-економічного ладу має для комуністичних партій таке фундаментальне значення, тоді їм не можна вірити, що вони, будучи при владі, обмежаться до того, що переводитимуть подібний переворот демократичними способами. На такі перевороти ніяке суспільство дотепер добровільно не погодилось. Отже скоріше чи пізніше комуністичний уряд дійшов би до того пункту, де більшість громадян почала б відкидати його пропозиції. Чи той уряд в тому моменті погодився б з волею більшости, чи може вирішив би, що усунення капіталістичної системи є багато важніша річ, ніж демократична воля більшости? Покищо треба стояти на становищі, що ні одна комуністична партія Европи не поставила б волю більшости понад „конечність" усунути капіталістичну систему.

Це заключення треба спирати на досить випробованих і очевидних показниках. Ніяка партія (за дуже частинним виїмком ІКП) рішуче не відкинула потреби усунення капіталістичної системи, як своє найбільш основне завдання. Крім того, помимо заяв про незалежність від Росії та різних критичних висловів на адресу КПСС, ніяка партія не стала на становищі, що принципово вона не повинна висилати своїх делеґатів на з'їзди КПСС.

Цей другий факт має фундаментальне значення. Нам треба пам'ятати, що незвичайно багато соціялістів стояли і ще стоять на принци-

(Закінчення на стор. 3-ій)

В. Левенець

ОПРАВДУЮТЬСЯ ЗА ПСИХУШКИ

Каґебівські „Вісті з України" у числі з 22-го квітня ц. р. помістили довге інтерв'ю свого кореспондента з „провідним радянським лікарем - психіятром" Рубеном Наджаровим, який, як і не можна інакше, оправдує існуючу в Совєтському Союзі систему терору при допомозі психіятрії і психіятричних заведень, називаючи тих, які „поширюють галас з приводу ніби то існуючої в Радянському Союзі практики примусового проміщення в психіятричні лікарні здорових людей з числа так званих „дисидентів", наклепниками і недругами Совєтського Союзу". Зміст того інтерв'ю, як і газета, в якій воно надруковане, вказують недвозначно, що воно призначене для українців поза Україною.

На вступі того довгого інтерв'ю, КҐБ признається, що „об'єктом антисовєтського галасу" став Леонід Плющ, якому не так давно дозволено виїхати з Совєтського Союзу, „після того, як він тривалий час перебував на лікуванні в психіятричній лікарні і жадний лікар не визнав його психічно здоровим'. Названий лікар-психіятр, відповідаючи на перше запитання: „щоб ви могли сказати про твердження, за якими Плюща, або інших, ніби то цілковито психічно здорових людей силоміць поміщали в нас у психіятричні лікарні?" — сказав: „Відразу ж цілком чітко заявляю: з погляду професіонала такі твердження не витримують ніякої критики. Вони вигадані від початку до кінця, будучи частиною тієї антирадянської кампанії, яку протягом ряду років ведуть певні кола на Заході і яка має суто політичні, а ніяк не медичні, не гуманні цілі. У мене, як у психіятра, — говорив далі д-р Наджаров, — який справді брав участь у деяких експертизах, у тому числі в справах так званих „дисидентів", не було підстав сумніватися в правильності визнання їх душевнохворими, або в методах їх лікування. Нема у мене підстав сумніватися і в обґрунтованості встановленого радянськими психіятрами діягнозу психічного захворювання ,на яке страждає Плющ".

В дальшому формально д-р Рубен Наджаров, а фактично КҐБ , „турбуючись", мовляв, долею психічнохворих пацієнтів, розповідає, яку то велику шкоду наносять хворим „Міжнародна Амнестія" і західня преса, яка, повторюючи твердження хворих, які „ніколи не схильні визнати себе хворими", розповсюджують „свої небелиці" про поміщення в психіятричних лікарнях здорових людей. „Це має згубний вплив не тільки на психіятрію ,але також на самих хворих", — каже Наджаров - КҐБ. Така кампанія на Заході, на думку совєтських окозамилювачів, в обороні інакомислячих, заваджає у лікуванні хворих, бо тоді „хворі стають об'єктом політичних спекуляцій, починають висловлюватись професійною мовою" і їх тоді трудно лічити. Наджаров при тому виступив з твердженням, що велика частина колишніх „дисидентів", які знаходились на лікуванні в Совєтському Союзі, переїхавши на Захід, знову попадають в психіятричні лікарні. „Це цілком закономірно, — каже він, — адже йдеться саме про хворих людей".

Щоб обезцінити переслухання, які переводив відомий Комітет Сахарова в Копенгазі, Наджаров - КҐБ каже, що ось, мовляв, подивіться, як безглуздо виглядають спроби, коли ненависники Совєтського Союзу залучують цих хворих до так званих „сахаровських переслухань". Іншими словами, Наджаров - КҐБ вмовляє, що в переслуханні брали участь самі психічно хворі і до цієї справи не можна прив'язувати великої ваги.

Відповідаючи на питання „примусово чи не примусово саджають в СССР до психіятричних лікарень" Наджаров - КҐБ між іншим каже: „Що ж до направлення на примусове лікування — рішення про це виносить не психіятр - експерт, а суд". Наджаров тільки не доказав до кінця. КҐБ прямо телефонує до психолікарні і наказує лікарям скласти свідчення, що така чи інша людина „божевільна" і лікарі сліпо виконують каґебівські накази. Так було, наприклад, у випадку ленінґрадського інженера Анатолія Пономарьова, — про що інформує „Хроніка поточних подій" у своєму 38 числі — і у випадках багатьох інших політично невигідних для режиму осіб. Ця ж „Хроніка", інформує, що КҐБівське беззаконня і далі є „найвищим законом" в СССР. Для прикладу „Хроніка" наводить розмову М. Берштама, члена Комітету оборони людини в СССР, з лікаркою-психіятром, заступником головного лікаря психоневрологічного диспенсеру Виборґського району у Ленінґраді, Людмилою Федосєєвою. Розмовляли саме про Пономарьова, Федосєєва раптом сказала: „Я не читала тих листів, у яких Пономарьов критикує совєтську владу ,але ми маємо свідчення й оцінку тих листів від компетентних інституцій". У пізнішій розмові Федосєєва призналась, що цими „компетентними інституціями" є органи КҐБ.

А втім, сьогодні про це вже знає ввесь світ і без признань Федосєєвої, а КҐБівські інтерв'ю цього вже не тільки не „спростовують", але навпаки, посередньо ще тільки потверджують.

Лука Луців

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

Емма Андієвська. ***НАУКА ПРО ЗЕМЛЮ.*** Сучасність, Мюнхен, 1975, ст. 125. Мистецьке оформлення Якова Гніздовського.

Може дехто з читачів „Свободи" вже знає, що поетка Емма Андієвська пише так свої поезії, що їх не легко зрозуміти звичайному, навіть освіченому, читачеві. Признаюся, що і я не розумію її поезій, хоч цікавлюся нашою поезією від часів наших „модерністів, т. зв. „Молодої Музи", яка діяла сімдесят років тому. Пізніше були футуристи які писали дурниці (висміювали Шевченка) але їхні небелиці можна було розуміти. В Празі були ми на виставі драматичних творів італійського футуриста Марінетті і ми їх розуміли, але тепер творів деяких наших наймодерніших поетів не розуміємо і до цього публічно признаємося, хоч за це ці модерні поети та їхні прихильники напевно назвуть нас старомодними. Гадаємо що ми не осамітнені, що є більше цих „олдфешенд" читачів, які хотіли б навчитися ,як треба розуміти „модерні" поезії.

Наведемо перший вірш із нової збірки Е. Андієвської:

Листку ложечкою, дорозі
лопатою.
Низом — суга, горою —
моровиця.
Везуть пісню в череві коня,
І крізь рожеву золу
Проростає зерно гірчиці.

Не розуміючи цього вірша, просили ми одну поетку, авторку поетичної збірки, щоб вона нам допомогла в цьому ділі, бо ми чули, що деякі читачі її творів не легко розуміли її поезії. І на наше здивування ця поетка заявила нам, що поезії Емми Андієвської мають „багато глибоких місць", що з приємністю їх читає, хоч ,може, її розуміння цих поезій на сто відсотків не тотожне з тим розумінням, що їх мала авторка. Ось як розуміє цей вірш інша авторка:

— Ложечкою копають землю ,щоб посадити рослинку, а прокладаючи дорогу — копають лопатою.

— (Другий рядок). Долиною світ забруджений, немає чистоти душевної, бо розбуяла жадоба до духу нечистого, а і горою, у піднесеній до Бога сфері, не все в порядку, багато неправильного, нездорового немічними людьми внесено і сюди.

— (Третій рядок). Сучасне модерне „музикознавство" (гітарова музикоманія) — троянський кінь нечистого духу (диявола), в якому вводять у наш світ неморальні пісні, що запаморочують розум.

(Четвертий і п'ятий рядки). Одначе, все це починає горіти, твориться з доброго і зі злого потім (рожева зола), з якої „проростає зерно гірчиці", це значить міцна віра в Бога. Так розуміє цей вірш поетка, яка також не хоче писати так, як колись писав Шевченко, і яка любується віршем Андієвської.

Наведемо ще один вірш зі збірки „Наука про землю" і подамо його інтерпретацію іншою письменницею.

Сім східців і дві
повивальниці.
Зруб на зрубі, а в грудях
кораблик
Із квіткою, замість вітрила.
Відкривають ніг
для кволих і безногих,
Відкривають день:
плаче гуска
Сльозами, довшими
від конопель.

А ось як це розуміє наша інтерпретаторка:

Сім діб і день і ніч, — немов зруб на зрубі, як глянути назад, а в грудях поштовх вперед — корабликом: квітка на ньому — дар Божий, — талант, замість вітрил.

Вони відкривають ніч — відпочинок для кволих і для калік; міцні ж творять. Відкривають день, і бачимо реальність: людські потреби — боротьба за існування і за перебування у своїх переконаннях, смуток засуджених, довгий, довгий.

Як бачимо, то пояснення до вірша довше, як сама поезія. Інтерпретаторка каже, що вона могла б ще довше мріяти над текстом Андієвської. Признаємося, що ми не вповні погоджуємося з повищим поясненням, бо воно місцями зовсім необосноване, це доповнення інтерпретаторки.

Ще більше довільности й власної фантазії маємо в поясненні вірша зі сторінки дванадцятої, що зачинається „Добрий вечір, самотносте!" Наведім ще і цей вірш:

Добрий вечір, самотносте!
Ось кухоль, ось кінь мій,
ось моє серце.
Путь моя фіялкова
Помисли, місяцем стоґені.
Не кажи: десь за горами.
Кажи: тут, сьогодні,
опівночі,
Сьогодні. Зараз. Ніколи.

Цей вірш, як вірно стверджує інтерпретаторка, один із найлегше зрозумілих. Вона бачить в ньому „багато будуючої філософії" і написала про нього повні три сторінки.

Самітна людина сідає відпочити біля самітної хатини, щоб пізніше далі мандрувати „фіялковою путтю". А останні три рядки „не кажи... Кажи тут..."?

— Нетерпеливий їздець? Може й ні! Може ця людина пізнала важливість і вартість кожної хвилини і відчула, пізнала в ній присутність Бога і Спасителя й Утішителя... Але дальше сказано „ніколи". Судячи по духові вірша, тут прагнеться сповнення й завершення. Яке ж завершення може бути без Найвищого? О, ні, — воно тут, воно знайдене, і вже „ніколи нічого не треба вимріювати — воно є, воно дійсність.

Ви напевно хотіли б знати, хто це так пояснює вірші Е. Андієвської. Це Ірина Шумилович, авторка збірок поезій „Співуче світло" (1959) і „Прозорий семисвічник" (1968), яка захоплюється творами авторки „Науки про землю", і яка не заперечує цього, що її відчування цих віршів не є такою певністю, як два більше два є чотири. Вона сама каже, що деякі місця Андієвської можна так або так розуміти, чи радніше відчувати...

Ми пишемо про збірку „Наука про землю" тому, бо численні читачі нарікають, що зовсім не розуміють творів таких поетів, як Андієвська (їх є в нас більше), але ніхто ще публічно не писав, як розуміти такі книжки, як книжка Андієвської. Я сам досі гадав, що цих поезій ніхто не розуміє, тепер бачу, що воно не так. Та все таки „читав" я й такі „поезії", що їх, гадаю, таки ніхто не зрозуміє, ані не „відчує", а все ж таки вони друкуються...

Досі ми гадали, що поезії впливають на чуття, що це ні математичні рівняння, які треба розумом розв'язувати, що в поетів, як писав І. Франко, „чутливість сильна, дика, еольська арфа мов велика", бо „слова — полова, але вогонь в одежі слова— безсмертна, чудотворна Фея, правдива іскра Прометея". А тепер бачимо, що не так, як колись писав Т. Шевченко про поезію, що „серце б'ється, ожива, як її почує".

Кінчаючи ці рядки, дістали ми нововидані „Свободою" поезії В. Симоненка: „Гранітні обеліски", які я можу читати без чужої допомоги. Наведу з цієї книжки дві строфи, всім зрозумілі, про тих, які згинули в обороні рідної землі.

Усе, що вони не домріяли
У чорному ґвалті боїв,
Хай клекотом і завіями
Ввірветься в думки мої!

Вслухайтеся, земле і небо,
У рокіт страждань моїх —
Живу не лише для себе,
Я мушу жити й для них.

Пише він не так, як писав Тарас, але його сила слова „правдива іскра Прометея"...

AMERICAN REVOLUTION BICENTENNIAL 1776-1976

ПРОЦЕС СУСПІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ АМЕРИКАНЦІВ:

ШКОЛА І ГРОМАДА

Ніл Геррис

(2)

Виховні експерименти 20 стол. в Америці були під впливом філософії пристосування. Та школи збільшувалися, а їх влаштування ставало коштовніше, вістря ранніх сподівань неминуче притуплювалося бюрократичними потребами та економічними обмеженнями. Навіть у час важливіших суспільних невдоволень та економічних невдач, від школи очікували, щоб вона з одного боку якось гладко та успішно функціонувала, приготовляючи молодь до вступлення в дійсне суспільне життя, а рівночасно з другого боку, — щоб вона стояла осторонь пекучих суспільних проблем. В міру зросту середніх та високих шкіл ці установи ставали самовистачальними спільнотами. Успішніше, ніж на шкільній лавці, передавалися суспільні вартості і звички через спорт, студентські організації, самоуправи чи клюби.

А все ж головна увага зосереджується на формальному навчанні. Підручники, навчальні методи, читання Біблії, статеве виховання, „підривні матеріяли", — все це викликало обурення з боку зацікавлених громадян. Тому, що школи несуть велику відповідальність за суспільний лад, вони залишаються головним і спірним символом так для соціяльної зміни, як і для охорони старого ладу.

ШКОЛА І СУСПІЛЬНІ РЕФОРМИ

Це відбивається найвиразніше в дискусії про расову справедливість. Ці двадцять років від вироку у справі Бравна проти Шкільної Ради в час, коли проходила десеґреґація, були свідками великого проґресу і продовження спорів. Школа символізує проблему, яку американці намагалися розв'язати в 18 стол., і гадали, що її розв'язали шляхом конституції та закону про людські права.

Що стається в умовинах державної влади, заснованої на народному суверенітеті, коли більшість противиться невід'ємним правам людини? Чи школи мали б здійснювати погляди місцевої громади або ж принципи, закорінені в нашому розумінні природних прав людини? Іншими словами, чи школи мають достосуватися до панівних суспільних відносин, чи критикувати і намагатися змінити ці обставини?

Це не є прості справи. На школу знову дивляться як на засіб творення нового відмінного суспільства. Свідком цього є нинішня конвульсійна реакція на судовий вирок про примусове вожения дітей автобусами в міських шкільних дільницях. І знову школа стає притулком, та не інтелектуальним притулком традиційного знання, тільки суспільним притулком, мікрокосмом радше ідеальних, аніж наявних сучасних суспільних умовин.

Американський історик Ровланд Вертгоф зауважив, що американські школи щораз більше уподібнюються до традиційних Церков. Вони виправдують свій монополь основними завданнями, що їх виконують, та їхнім відношенням до суспільного ладу. Але подібно, як справи віри й організації загрожували давнім Церквам, так і модерній школі загрожують дисиденти, які твердять, що рятунок можна осягнути різними шляхами та що толеранція, виявлена в податковій підтримці, є найкращим способом забезпечити гармонію і проґрес. Публічна школа, що так довго була символом демократичного суспільства, тепер відчуває загрозу з боку прихильників системи поручення („воучер"), які твердять, що переведення до конкуренції і приватного управління може служити розв'язкою для суспільних і виховних проблем.

На протязі історії американці підкреслювали функційну ролю виховання, але тепер, можливо, ми є свідками початку основних змін цих наших наставлень. Лише будуччина покаже, чи публічне шкільництво залишиться правдою віри американської нації.

Роман і Сузанна Рудницькі в Маямі

У приміщенню Українського Громадського Клюбу в Маямі на Фльориді, 28-го березня ц. р. відбувся концерт знаного піяніста лавреата Романа Рудницького і його дружини співачки Сузанни Рудницької. Концерт відбувся з цієї нагоди, що подружжя Рудницьких було в Маямі на вакаціях і він мав радше характер зустрічі із тутешньою українською громадою. По концерті в Клюбі відбулася вечеря в честь артистів.

Влаштуванням концерту і вечері займався спеціяльний комітет членок із СУА під проводом Вероніки Цегельської. Програма концерту, що пройшов з повним успіхом, складалась з двох частин, в котрих маестро Роман Рудницький грав твори славних композиторів на піяно а пані Сузанна співала під його акомпаньяментом, в більшості це були композиції бл. п. музика Антона Рудницького.

Студентська молодь вручила пані Сузанні китицю квітів, а в часі вечері виступило кілька промовців. Залю Громадського Клюбу заповнили місцеві мешканці і туристи.

Настрій під час вечері-зустрічі був дуже привітний і по вечері гості ще довго нехотіли прощатися з артистами, які наступного дня вибралися в дорогу домів.

гец

КОМУНІСТИ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

пах марксизму. Та вони є ворогами партій, для яких „диктатура пролетаріяту" — це єдина можливість для досягнення соціяльної справедливости.

Чи це все значить, що така комуністична партія як ІКП ніколи не стане ідейним противником КПСС? Цілком ні! Та ж марксисти уже раз поділились на революціонерів і демократів. Сьогодні така можливість більша, ніж ще тільки кілька років тому. Та передумовою того роду основної зміни позицій будьякої комуністичної партії є офіційне зірвання ідейних, — і тут є наголос на „ідейних", — зв'язків не тільки з КПСС, але й з іншими подібними партіями.

Це все ще й тепер легко зрозуміти, тому що занадто багато людей надто довго не розрізняли між міжпартійними й ідейними зв'язками чи різницями і міжнаціональними та міждержавними політичними відносинами здугої.

На жаль, міжнаціональні чи міжнародні політичні відносини в основному не спираються на якихось спільних ідейних чи моральних принципах. Хоч як ми хотіли б, щоб міжнаціональні відносини були реґульовані загальноприйнятими законами моралі і права, та воно не так, і на те треба буде ще довго чекати. Покищо люди керуються перш за все національними інтересами, і брак розуміння тієї дійсности великою кількістю української інтеліґенції під час Першої світової війни завдав українським визвольним змаганням великої шкоди.

Отже політична дійсність міжнаціональних відносин не ані дуже моральна, ані дуже ідейна. Того роду дійсність заставила монархіста Черчіля допомагати комуністові Тітові у його боротьбі проти юґославських монархістів. Сьогодні шеф Християнсько-демократичної Унії Баварії Штравс, завзятий антикомуніст і виразний націоналіст, уже другий раз відвідував комуністичний Китай, хоч він не член уряду Західньої Німеччини.

Ці обсервації дають нам теж відповідь на вгорі поставлені питання відносно української визвольної політики. Чи є можливо щоб, скажімо, Китай став зацікавлений в тому, щоб допомогти українському демократичному і, в основному, антикомуністичному рухові у боротьбі проти комуністичної Росії? Це не тільки можливе, але Китай подібні речі робить уже від довгого часу по відношенні до західніх демократів.

Чи український визвольний рух міг би включити у свої ряди українських комуністів, які відкинули принцип „диктатури пролетаріяту"? Чому ні? Не думаю, що нам варто надто довго продовжувати стояти на передпотоповому становищі, що добрим українцем може бути тільки галичанин, грекокатолик і той, що строго підтримує вузьку політично-суспільну програму якоїсь політичної групи.

Український визвольний рух не повинен вважати себе вузькою ідеологічною групою, яка хоче позбутись не тільки росіян, але й своїх власних, цебто українських, ідейних противників. Коли українська визвольна боротьба буде сперта на того роду основах, тоді вона може знову скінчитися фіяском.

Український визвольний рух і в теорії і в практиці не повинен би залишати ніякого сумніву, що він бореться не тільки за незалежність України, але й за індивідуальну свободу у тій же незалежній Україні. А суспільство, збудоване на принципі індивідуальної свободи, не може виключати інакомислячих громадян. Сьогодні потреба мобілізації усіх сил для боротьби за незалежність така критична, що українські провідники не можуть собі дозволити на боротьбу на два чи більше фронтів. Іншими словами, вони не можуть собі дозволити на боротьбу за той чи інший суспільно-політичний і економічний лад у державі, яка ще не існує.

Матура на курсах українознавства в Торонті

Зелений стіл і з одного боку — поважні допитливі лиця, перестрашені з другого... А потім почуття повного відпруження. Чи справді вже все за мною? Чи справді я вже склав матуру? Осягнуто щось, на що роками чекалося, а все ж жаль, що не побачу більше разом всіх моїх товаришок і товаришів в Народному Домі.

Курси Українознавства ім. Г. Сковороди щойно скінчили свою матуру, 19-ту з черги та першу в Торонті 1976 року.

День 8-го лютого... До залі сходяться батьки, вчителі, директорка д-р О. Копач, предсідник матуральних іспитів д-р Бурштинський, професор Торонтського університету, та студенти-випускники. За часм — остання розмова. Настрій піднесений — усна матура щойно скінчилася. Ігор Рибак, студент 4-го року, прощає тих, що відходять. Ігор Соколик від матурантів дякує учителям за труд і терпеливість. Директорка д-р Копач ще дає матурантам останні поради: йти в життя з книжкою, знанням і почуттям національної гідности та рівновартости. Ще слово подяки від батьків — інж. Татарський розуміє труди і проблеми сьогоднішнього педагога. Дарунки, подяки, сердечна розмова.

Час летить. Матуранти шукають за токсідами, черевиками, корсажами, партнерами та партнерками. А в міжчасі листоноша розносить по-мистецьки оформлені запрошення, роботи мистця Левицького, на градуаційний баль. Крім запрошення, ще й список попередніх матурантів! А їх є понад 460! (Кількох через помилку пропущено.). 19 матур — 460 градуантів... 25 років праці...

Зближається 6-го березня, довго очікуваний баль матурантів. Заля Старого Млина (Олд Мил) заповнюється. Сьогоднішній баль спеціяльний. Курси Українознавства ім. Г. Сковороди святкують своє 25-ліття! На залі повно колишніх студентів, матурантів недавніх і давніх років. Всі себе оглядають, пізнають — не пізнають, 25 років принесло не одну зміну кучерявим чупринам та спортовим фігурам...

На залі тиша. Всі з нетерпеливістю і зацікавленням очікують... Абсольвенти входять на залю зі своїми партнерами та партнерками. Д-р Копач кожного вітає потиском руки. Проголошують ім'я за ім'ям. Всі входять якісь інакші, як звичайно. Стрункіші, ніби вищі, з вище піднесеним чолом. Святочно-радісні лиця сяють, поетичні звичайно зачіски підстрижені, підчесані. Сідають.

О. Сиротинський молитвою починає вечерю. А тоді, найбільш урочистий момент: уділення дипломів іспитів зрілости 15-ом щасливцям, тим 15-ом, що на протязі 5-ох років старалися засвоїти більше чи менше засадниче знання українознавства. І хоч протягом перших 4-ох років не всі засідали до науки з ентузіязмом та розумінням вимог, на 5-му році „припекло", і всі закачали рукави. Чим ближче надходив день матури, тим інтенсивніше працювалося. Та не тільки 15 молодих людей здобувало знання. Часто і їхнє найближче довкілля попадало в течію науки...То ж не диво,що останньої ночі перед матурою, а чи радше над ранком, відбувся такий діялог: „А хто написав „Чого ревуть ясла, коли воли повні?"... „Тату, я думаю, ти краще іди спати, я вже сам повчуся..." — відповів запитаний матурант.

А тепер щасливіші батьки, матері, бабуні та дідусі оглядають своїх рідних. Матуранти дістають свої дипломи в поазбучному порядку: Антоневич Ярослав, Винницький Роман, Гринь Марія, Головатий Роман, Ґембатюк Марія, Демків Степан, Ковальський Яромир, Комар Любов, Королюк Марко, Кузь Олег, НабережнаРома, Набережна Софія, Соколик Ігор, Татарський Юрій, Чолкан Анна маширують один за одним через залю; стиск руки, гратуляції, щаслива усмішка, апарати цокають. Від абсольвентів прощає словом Марія Гринь, а від учительського складу — мгр Мармаш. Адвокат Максимів своїм спомином про курси з-перед 20 років вносить усміх на залю. Згадує, як їхній рік довколо зеленого стола щосуботи по науці завзято „приготовлявся" до матури. Деклямуючи короткий уривок поезії, потішав цьогорічних абсольвентів, що не все забувається, що вчилося на курсах! Д-р О. Копач висловив своє щире признання за ініціятиву та працю від усіх колишніх студентів курсів.Інж.Я.Соколик від батьків колишніх і сьогоднішніх абсольвентів подякував д-р Копач і учителям за 25-літню нелегку працю. Підкреслив, що д-р Копач це все могла зробити тільки тому, що в неї була особиста культура, бажання плодовитої праці та зрозуміння допомогти другим. А в тім їй допомагав її невтомний муж Роман Копач. Тому, що з 460 абсольвентів курсів ім. Г. Сковороди є 90 відсотків пластунів, інж. Соколик, як Станичний Пластової Станиці в Торонті, передав від Станиці грамоту признання для д-р О. Копач. Колишня абсольвентка Т. Онищук вручила директорці квіти від усіх колишніх курсантів. Зворушливою була чудова китиця червоних рож від градуантки 6-го року Тамари Тершаковець, яка з причини недуги не могла бути присутньою на спільному святі. Багато телеграм і привітань з-поза Торонта свідчили, що колишні студенти, де вони не були б, своїм серцем були на залі.

Традиційний вальс абсольвентів закінчив офіційну частину, а після нього вальс батьків абсольвентів був завершенням гордости і щастя цього вечора. Мгр Євген Хоростіль, абсольвент першого випуску 1955 року, скінчивши успішно свою функцію майстра церемонії, долучився до радісного кола святкуючих.

І так Курси ім. Григорія Сковороди відмітили 25-ліття свого існування. Довгі роки праці, про яку понад 460 ґрадуантів сказало устами абсольвента 1976 року Ігоря:

„Прощаємо наші курси з радістю та почуттям осягнення високого, чогось гарного, корисного, чогось, що залишиться нам на ціле життя. Ми тут пізнали красу нашого народу, наш обряд, нашу історію, культуру і мистецтво. За це вам, пані доктор, та усім учителям від цілого нашого року щире спасибі".

Оксана Соколик

Нове число „Українського Історика"

(П.С.У.І.Т.) — Вкоротці вийде з друку нове число „Українського Історика" із таким змістом: Олександер Домбровський: „До питання періодизації й термінології ранньої історії України", Василь Дубровський; „Богдан Хмельницький і Туреччина", Симон Наріжний; „Історичне Товариство Нестора Літописця в Києві", Василь Маркусь: „Стан суспільно-політичних наук та дослідів над новітньою історією УРСР". Історія укранської іміграції: Джон-Павло Гімка, „Іван Волянський" (по-англійськи). Грушевськіяна: „Лист проф. Михайла Грушевського до канадських українців", Микола Чубатий, „Додаткові спогади про М. Грушевського з 1912-1914 років", Дискусія: Марко Антонович: „З приводу статті О. Пріцака про „Походження Руси". Ін меморіям: о. І. Назарко, „Архиєпископ Іван Бучко (1891-1974), Любомир Винар, „Михайло Ждан, 1906-1975", Ярослав Падох, „Микола Чубатий". З архіву: В. Міяковський, „Листи С. О. Єфремова до Є. Х. Чикаленка„. Рецензійні статті: Лев Шанковський: „Нова праця про Українську Повстанчу Армію". Крім того в рецензійному відділі знаходиться 15 рецензій присвячених історичним публікаціям. Також „Хроніка" містить новини про українське наукове життя.

Проситься усіх передплатників вирівняти річну передплату за журнал. Це число появляється з деяким запізненням. „Український Історик" — це єдиний історичний журнал, який репрезентує незалежну українську історичну науку і як такий заслуговує на піддержку українського громадянства і установ. Річна передплата — 15 дол. Передплати проситься висилати на адресу: „The Ukrainian Historian", P. O. Box 312, Kent, Ohio, 44240.

Владика Митрополит Мстислав

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Петлюри. Участь у цій відправі візьме українське православне й католицьке духовенство. Крім того, 28-го травня відбудеться в Парижі сесія Ради Митрополичої Української Автокефальної Православної Церкви, в якій, крім Владик, візьмуть участь представники духовенства й мирян з терену Західньої Европи.

Свій побут в Европі Митрополит Мстислав закінчить у Женеві в другій половині червня. У зв'язку з проголошенням Секретаріятом СКВУ 1976-го року „Роком оборони свободи релігії в СССР і в Україні", Владика відвідає в Женеві такі установи, як: Всеправославний Центр Вселенської Патріярхії, Генеральний Секретаріят Всесвітньор Ради Церков, Комісію Прав Людини Об'єднаних Націй та секретаріят делегації ЗСА до тієї Комісії. У всіх цих установах Владика зверне увагу на тяжке положення українських політичних в'язнів у СССР взагалі, зокрема ж на невимовно важкі обставини, в яких і досі перебуває в Мордовському конґтаборі о. Василь Романюк.

Ще не устійнено, але можливо, що при кінці червня Владика Мстислав відвідає Бад Емс у Західній Німеччині, де 24-го червня відбудеться відзначення 100-ої річниці видання царем Олександром II-им т. зв. „Емського Указу з 1876 р.", яким було заборонено вживання української мови в письмі й друку. Для відзначення цієї сумної в житті нашої нації події. „Т-во Плекання Рідно Мови" влаштовує в Бад Емс наукову конференцію, до участи в якій запрошено й німецькі установи.

Нові свячення УПЦ

В Провідну Неділю 2-го травня в Церкві - Пам'ятнику в Бавнд Бруку відбулися два рукоположення, а саме: Владика Митрополит Мстислав висвятив в ієреї о. диякона Михайла Михайлюка, а Єпископ Константин іподиякона Анатоля Ситника в диякона. о. М. Михайлюк призначений настоятелем церкви св. Миколая в Маямі на Фльориді, а о. деякона А. Ситника приділено до причету церкви св. Ап. Андрія в Бавнд Бруку.

Нове видання з історії УПЦеркви

Добігає кінця друк англійського ведання II-го тому праці проф. І. Власовського „Нарис Історії Української Православної Церкви". Водночас відбувається приспішена праця над перекладом на англійську мову III-го тому цієї праці, що охоплює XУII століття. Рішено приспішити переклад і друк усіх чотирьох томів, зокрема з огляду на велике зацікавлення працею проф. І. Власовського наукових установ, зокрема теологічних, які в останніх роках започаткували студії над церковними проблемами Сх. Европи.

Доповідь юного гарвардця в Огайо

(Клівленд, Огайо. — Комітет Фонду Катедр Українознавства в Клівленді запрошує українську громаду великого Клівленду й околиць на доповідь молодого гарвардця Андріяна Сливоцького, члена Головної Екзекутиви ФКУ, яка відбудеться в суботу, 15-го травня ц. р. в касафата, 5720 Стейт Ровд, сафата, 52720 Стейт Ровд, Парма, Огайо.

Доповідач говоритиме про вагу і потребу Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ), у співдії з катедрами Гарвардського Центру Українських Студій (ГЦУС) на тлі образу докорінного нищення українства на рідних землях у наші дні. Початок доповіді: год. 6:30 вечером.

В неділю, 16-го травня цей самий доповідач безпосередньо після Богослужби виступить у церковній залі міста Кентону перед місцевою громадою, а о год. 5-тій тієї самої днини доповідатиме в Акроні на парафіяльній імпрезі Свяченого.

Чілійська хунта звільняє політв'язнів

Сантіяґо. — Військовий уряд Чіле у вівторок, 4-го травня, звільнив з тюрми чотирьох відомих політичних в'язнів: Педра Феліпе Раміреза, колишнього міністра копалень, Серджія Вусковіча Рохо, колишнього комуністичного посадника міста Валпарейзо, Андреса Сепульведа Кармону, колишнього соціялістичного члена парляменту та Анібаля Пальму, колишнього міністра освіти. Речник хунти заявив, що ті колишні в'язні „тепер втішаються повною свободою". Коментатори твердять, що військовий уряд звільнив цих політичних в'язнів з уваги на те, що цієї п'ятниці, 7-го травня, до Чіле мав прибути секретар скарбу ЗСА, Вілліям Саймон, який тепер відвідує деякі країни Південної Америки. Речники уряду ЗСА заявили, що Саймон узалежнив свої відвідини до Чіле від звільнення політичних в'язнів і що хунта плянує ще цього тижня звільнити додаткових 45 політв'язнів.

Ім'я Р. Завадовича об'єднує громаду

У Чікаго шкільний рік 1975-76 — це рік Завадовича. Молодь цього міста кланяється своєму улюбленому письменникові в 55 роковини його літературно-виховної творчости.

Почавши з грудня іменини і народження Завадовича та появи першого його вірша в пресі наші молодечі організації та школи приготовляли програми на пошану своєму письменникові, а всі українські радіогодини відпустили час на переведення тих програм. У школах українознавства учні робили шкільне чи домашнє завдання та гутірки про Завадовича. Також з осени діє фінансовий комітет для придбання фондів на видання творів письменника. Чи пошана до Ювілята, чи чар його мистецького слова, чи сприт збірщиків причинилися до того, що вже зібрано $ 7000. Правда, тут задали тон наші банки, жертвуючи по $ 1000. (Ось чому треба нам конче свої гроші складати в наших банках!). Цей фінансовий комітет діятиме постійно, гроші можна жертвувати і надалі.

У суботу 27-го березня відбувся Бенкет, що зібрав усі кольори нашої веселки: без перебільшення всі прошарки нашого суспільства засіли разом за столи (400 душ) і в чудовій атмосфері, справді чудовій родинній, вислухали цікаву і з мовного боку акуратну доповідь ред. В. Бараги, близького друга і теперішнього співробітника Завадовича. Голова Комітету цих святкувань потім попросила до слова самого Ювілята. Він неначе теплом огорнув ту нашу „веселку"...

Програму доповнював літературний монтаж „Словом і піснею по Україні", в якому були використані вірші Завадовича про кожну частину України. Діти — представники молодечих організацій і шкіл — деклямували, а дівочі ансамблі ОДУМ'у і СУМА переплітали ті деклямації піснями. Потім діти вітали свого письменника і подарували йому картину Е. Козака, на якій зображено постаті казок.

По вечері утворилася довга черга охочих привітати особисто Ювілята. Ще довго люди стояли гуртками і говорили: „Який чудовий вечір. Який наодиво соборний!"

Наступного дня в неділю 28-го березня було вивершення святкувань. Було розбрунення цупко згорнутої та любовно виплеканої бруньки; люди заповнили залю, щоб побачити 90 дітей, перевтілених у персонажі чарівних казок Завадовича.

Під чудову виразну та маєстичну музику піднялася завіса і... на публіку „хлюпнуло" враження свіжо розквітлої троянди. Здавалося, що починається фантастичний фільм Волта Диснея, а це відбувся монтаж на основі творів Завадовича „Дитячий скарб".

Люди були в полоні казки. Діти змусили публіку переживати з ними. Своєю грою, знанням ролей, доброю мовою, казковими костюмами і музикою створили незабутню картину-чудо. Деякі батьки просто не пізнавали своїх дітей, не вірили, що вони могли вивчити такі довгі ролі.

Незабутні ці хвилини дітям. Тих 90 дітей — це справді соборна громадка з усіх організацій, шкіл і церков. За пів року спільних проб вони здружилися і набрали трохи змісту у свої маленькі душі. А це ж так важливо. Давно скінчилася вистава, а люди все приходили й приходили вітати і висловлювати своє вдоволення. Одні радили конче повторити виставу, поїхати в інше місто, сфільмувати, а інші — конче перекласти на англійську мову, щоб виставляти по школах. Ця остання порада видається дуже приманливою і далекойдучою. Та ж ці перлини Завадовича так чудово надаються на переклад іншими мовами, бо це теми переважно загально-людські. Вони принесли б нам славу.

Організаторами цього святкування не було товариство письменників „Слово", ані Літературний фонд ім. Франка, ані Об'єднання працівників дитячої літератури, ні. Задум вшанування письменника зродився у молодої матері, що виховує дітей на його творах. Координувала роботу також молода мати — голова Організаційного комітету, до якого входили представники всіх молодечих організацій і шкіл українознавства. Секретарювала, розносячи запал по світу, також молода мати. А чудові костюми своєю фантазією також створили молоді матері. Всі вони надхнені чаром мистецького слова князя нашої дитячої літератури — Романа Завадовича. Це слово допомагає їм виховувати дітей і збагачувати їхню уяву ось такими казочками-перлинами, що прикрашують нашу літературу. Отже, ідея виникла у народі. В цьому чи не найбільша вага всього. Це ж явна ознака успішности творів Ювілята. Сковорода казав, що радість є цвітом людського життя. А радість приходить тоді, коли щось доброго зробимо. То ж усім, хто спричинилися до цього шляхетного діла — вшанування письменника за життя, — розцвітає душа радістю. Радіють і діти. Та найбільше добра вчинив таки сам дорогий Ювілят. Виявляється, що він не тільки чарівник дітей, але й дорослих. Ось як зворушливо його особа з'єднала громаду. А це ж неабияке добро.

Дмитро Грушецький

„Думка" приготовляється...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

доказує, що українські мистецькі кслективи можуть існувати і розвиватися в краінах поселення, як це вже протягом 27-ох років робить хор „Думка", і не тільки існувати, але визначатися високомистецьким рівнем. „Думка" — сказав С. Комірний — у свій репертуар завжди включала і включає твори українських і світових клясиків, а також перлини української народної творчости, в обробці давніших і сучасних українських композиторів.

Під час дружньої розмови в редакції відмічено, що „Думка" — це не звичайний собі хор, а заслужена перед громадою мистецька одиниця, яка своїми самостійними концертами та участю в різних імпрезах збагачувала і збагачує культурне життя нашої громади.

Гості-„думкарі" поінформували, що в Ювілейному концерті в Тавн Голл, присвяченому 200-річчю Американської Незалежности та 100-річчю Українського Поселення в ЗСА, візьмуть участь мішаний і чоловічий хори „Думки", солісти хору, бас-баритон Андрій Добрянський, соліст Метрополітальної опери в Ню Йорку, та всі філії „Молодої Думки". Відмічено, що „Молода Думка", яка недавно награла свою самостійну платівку, — це запорука майбутнього існування дорослої „Думки", бо власне теперішні члени „Молодої Думки" будуть за кілька років поповняти ряди свого матірнього хору.

Почесний голова хору, інж. В. Богачевський, вказав на факт, що вже почалося „відмолодження старої Думки", бо хор не тільки дістав молодого диригента, але до хору вступило багато молоді. Крім того, „помолодніла" і Управа хору. В репертуар „Думки" включені нові, тут рідко виконувані, твори українських композиторів. Число хористів зросло до майже 90, бо не тільки вступили нові співаки, але відновило свою діяльність багато членів, які з різних причин були перестали співати в хорі.

„Думка" і „Молода Думка" наполегливо підготовляють свій Ювілейний концерт. Вірять, що українська громада, так як в минулому, своєю масовою участю в цьому концерті схвалить відданість хористів до української пісні і піддержить їх в їхній дальшій праці на шляху до відзначення наступного, вже 50-річного ювілею.

Ректор УВУ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ння для численно згромаджених „просвітянців" чи парафіян. На другім Свяченім спеціяльне значення УВУ для нашої спільноти підкреслив у своєму заключному слові о. парох, прел. В. Кушнір, президент Світового Конґресу Вільних Українців. Відбулося ряд інших зустрічей і виступів.

Професор Янів склав візити Блаженнішому Митрополитові Андреєві та Митрополитові Максимові, ЧНІ, в часі яких обговорено можливості допомоги наших Церков для УВУ. Він відвідав також Добродія УВУ — п. Т. Семенюка, що склав був на конто УВУ в Кредитівці Вінніпеґу княжий дар у сумі 5000 дол. Другий меценат УВУ — п. М. Деделюк — був присутній на Загальнім Інформативнім Зібранні, на якому відзначено окремо обидві пожертви, як теж пожертви членів Професорського Збору УВУ, започатковані датком проф. Рудницького в сумі 1000 дол.

Своє перебування у Вінніпезі закінчив проф. Янів візитою в міністра Ганущака (у товаристві проф. Рудницького, екзекутивного директора КУК д-ра УВУ Я. Кальби та о. дек. О. Кравченка) та в дир. С. Семчишина із Федерально-Провінціяльного Секретаріяту Культурних Зв'язків. В часі візит обговорено низку проблем у зв'язку із діяльністю УВУ, яка має спеціяльне значення для Канади — зокрема можливості улаштування курсів для учителів доповняльних шкіл, видання докторських праць, що стосуються канадської проблематики тощо.

В дні 3 травня гість виїхав до Оттави, де на 4 травня була передбачена його зустріч із місцевим громадянством, а дальші етапи його дороги це Монтреаль, Торонто, Міннеаполіс та Ню Йорк.

35-ий Відділ ООЧСУ в Асторії відбув збори, переобрав управу

Асторія, Н. Й. (Н. Н.) — В суботу, 17-го квітня ц. р. тут у Домівці СУМА відбулись Загальні Збори 35-го Відділу ООЧСУ, якими проводила президія в особах д-р В Нестерчук — голова, Я. Воловодюк — секретар і п-і М. Нестерчук — почесний член. Збори відкрив уступаючий голова Іван Вітюк загальним привітанням членів ГУ ООЧСУ (офіційно ГУ заступав д-р В. Нестерчук), гостей і членів, який після коротких звітів членів Управи Відділу — Т. Байко, В. Коваль, П. Бурик — прочитав заключну звітню доповідь, наголошуючи многогранну працю Відділу. Управа, згідно із звітом голови, зібрала на різні політичні і громадські цілі понад 16.000 долярів, влаштовувала політичні доповіді і панелі з участю відомих політичних і громадських діячів та журналістів, які користувалися в громаді великою популярністю. Крім того члени Відділу піддержували морально і матеріяльно всякі почини Комітету Об'єднаних Українсько-Американських Організацій Метрополітального Ню Йорку, як також акції АБН і ОУВФ. Про жертвенну і віддану працю згадував у привітальному слові представник ГУ ООЧСУ д-р В. Нестерчук, дякуючи управі за активність і солідарність, бо тільки об'єднано скоріше можна дійти до мети. Щирі побажання склала також від ГУ ОЖ ОЧУ і місцевого Відділу Марія Нестерчук.

Після виміни думками присутні сбрали нову Управу Відділу, список якої запропонувала Зборам Номінаційна комісія, до якої входили: М. Сєнтий, П. Бурик і В. Коваль. На голову Відділу переобрано Івана Вітюка, а до Управи ввійшли: Я. Воловодюк — заступник голови. П. Бурик — секретар, Т. Байко — касир, д-р О. Соколишин — культ-освітній референт, В. Наум — організаційний, д-р А. Бедрій — пресовий і В. Коваль — господарський референти. Вільні члени: ред. В. Левенець, І. Дзядів, П. Галатин, М. Сєнтий і А. Мулик; Контрольна комісія: д-р В. Нестерчук — голова, д-р В. Савчак і О. Галатин — члени.

Після заключного слова новообраного голови і заклику до членів віддано працювати для добра українського народу, який переживає тепер новий натиск окупанта, та побажання голови президії, присутні відспівали український національний гимн, чим закінчено чергові Загальні Збори 35-го Відділу ООЧСУ, активної політичної і громадської клітини у місцевій громаді.

Успішна виставка Олекси Грищенка

В Українському Інституті Америки від 13-го до 31-го березня ц. р. демонструвалася виставка творів Олекси Грищенка, присвячена дневі його народження.

Фундація Грищенка, що її створено в 1958 році під головуванням С. Ю. Гординського, зорганізувала показ 26 акварель митця. Ці роботи — з Царгороду, Афін, Містри та одна з Севастополю — вперше демонструвалися в Ню Йорку. Крім того, представлено шість літографій, кожна з яких є маленьким шедевром цієї галузі графіки. Виставка викликала надзвичайну зацікавленість, а чудове мистецтво Грищенка, як і завжди, створило особливу надхненну атмосферу.

Царгородсько-грецький період виключно цікавий в творчості мистця. Грищенко опинився у давно вимріяному для себе місті. Глибоко вражений усім побаченим, він працює з фантастичним напруженням і надхненням. Малює все, що бачить, фіксує у пам'яті кожну сцену.

З величезною тонкістю відчуває Грищенко кольорит і барвистість сходу. Митець творить кольорові симфонії через співвідношення кольорових мас, через кольорову матерію, урівноважену чітким ритмом, де матові кольори розкладено великими тепло-згармонізованими площинами.

Кожен з невеликих листів — це добута з природи картина, відібране з хаосу вражень головне. Відчувається, що образ народжено, коли мистець один на один спілкувався з природою.

Несамовите сонце, розпечені скелі, білі стовпи Парфенону або руїни невідомих будівель манять його могутнім ритмом мас, надзвичайними світловими ефектами.

Акварелі Грищенка — кольорові поезії, бо кольор є головним засобом мистецької виразности у митця. Ліпку різкими тінями, лінійне креслення він не користає. Митець поглиблює простір композиції варіюванням фарбових площин. Ритм твору відзначається взаємовідношенням кольорових плям, їх пропорціями і силою тону.

Грищенко писав: „кольорит залежить від форм, бо все для мене є в співвідношенні кольорових мас. Щождо мене я шукаю малярської глибини. Творити образ — це значить жити, думати, творити кольорами і формами".

Грищенко виходив від посезанівського трактування фарби, як самостійного елементу структури образу. Кольором він ламає логічність реального світу, на ніщо зводить рисунок, руйнує будь-яку фундаментальну форму. Залишається тільки продиктована почуттями митця кольорова пляма, і це вже справжній концентрат емоцій. Дивлячись на вишуканість кольориту, вражаєшся в першу чергу чудовою гармонією його кольорів, побудованою на дисонансах, контрастах, найтонших сполученнях.

Кольорит є ритмічною основою Грищенкових композицій, надає їм ясности і будує форму. Митець упивається кольором і підпорядковує йому свою природу. Уникаючи методів і штампів, він висловлюється безпосередньо, стихійно, вишукано.

Ця невелика виставка в Українському Інституті дала нам можливість ще раз торкнутися невичерпаної скарбниці, якою є творчість видатного українського митця Олекси Васильовича Грищенка.

Ольга Чмух

Піонери відходять!

(ПОКЛІН СЛ. П. ГРИГОРІЄВІ КУКІЗОВІ)

(К. М.) — Сл. п. Грігорій І. Кукіз, років 83, помер в Клівленді, Огайо, 22-го листопада 1975 р.

Обидва клівлендські щоденники „Клівленд Пресс" та „Клівл. Плейн Ділер" від 23-го листопада помістили довші згадки про сл. п. Г. Кукіза.

Г. Кукіз приїхав юнаком зі Західньої України, село Мости Великі, до Америки в 1910 р. Перші роки жив та працював вуглекопом в Пенсильвенії. До Клівленду переїхав 1912 р. Працював в різних фабриках, а останніх 32 роки перед емеритурою — в „Дженерал Мотор" як спеціяліст по виготовлюванні форм для різних машин.

В Клівленді пізнав молоденьку дівчину з України — Марію Хмиту, зі села Двірці, під час концерту духової оркестри Т-ва „Січ", якої був Г. Кукіз співосновником. Вони побралися в 1918 році. Г. Кукіз — як і більшість тодішньої еміґрації з України, хоча без великої формальної едукації, очитані та поінформовані — зараз від перших років побуту в Клівленді пірнув в українське суспільно-громадське та культурно-політичне життя, і працював у ньому майже до останніх років перед смертю.

Згадаємо лише за декілька ділянок громадської роботи, в яких Г. Кукіз був основником, чи співробітником, чи які провадив через довгі роки. Кукіз був основником відомої свого часу оркестри при Т-ві „Січ", та її активним членом. Не було ані одної більшої української імпрези в Клівленді, на якому та оркестра не виступала б.

Він був організатором Комітету Допомоги Укранській Державі в рр. 1917-1921. Заходами того Комітету влаштовувано маніфестації й більші віча, переводжено збірку для Скарбниці тієї Держави, інформовано американський світ про повсання й боротьбу Української Держави.

Від перших років побуту в Америці Г. Кукіз належав до УНСоюзу, був основником 364 Від. УНС на Сході Клівленду, та предсідником того Відділу протягом 18 років. За його працю для УНС Кукіза обрано почесним головою того Відділу. Цей Відділ УНС був одним із більших відділів в Америці.

Від початків організаційної та допомогової акції Визвольному Рухові — УВО — Г. Кукіз був одним із перших, який працював в користь тієї Ідеї. Він організував та збирав фонди на Визвольну Справу — УВО, охорона політв'язнів, „Рідна Школа", „Просвіта", будова церков в Україні, і не лише збирав а й сам давав поважні суми на ті цілі.

У 1929 р. засновано в Клівленді ОДВУ (Організація Державного Відродження України) ім. Дм. Вітовського, а при тому Відділі створено Українську Летунську Школу, першим випускником якої був Филип Ольховий. І в тих акціях активну й передову ролю відограв сл. п. Г. Кукіз.

У тридцятих роках відвідували Клівленд Полк. Е. Коновалець, Полк. Р. Сушко та пор. О. Сеник-Грибівський. Разом з друзями, а зокрема із Іваном Поповичем, Г. Кукіз вітав їх та приймав в тому місті.

В 1936 р. при допомозі Громадського Комітету на сході, Клівленд, погав Г. Кукіз будувати Народний Дім. Управи якого він був довший час головою. В тому Українському Домі відбувалися різні імпрези, навчання української мови, курси народних танків, які раз вів Авраменко. Г. Кукіз зокрема піклувався Школою Українознавства.

Я говорив кількома наворотами з Григорієм приб. на два місяці перед його смертю. Він багато розказував мені, зокрема про поїздку в Україну, яку він відбув в 1964 р. разом зі своєю дружиною Марією та внучкою. Кажуть, що старші люди більше переживають минуле і ним більше живуть, чим сучасністю. Та в Григора Кукіза було інакше. Він з болем говорив і турбувався сучасним станом нашого життя, роз'єднанням, браком згоди всіх політичних партій, та якоїсь хоч одної акції в допомогу Україні! Кукіз питав мене, як стоїть справа з українським шкільництвом, та казав; „Це важлива річ, вона найголовніша для нас"! Він питав чому то наша інтеліґенція, наші партії не зійдуться разом і не договоряться до якоїсь одної політики?". Кукіз порівнював нашу провідну верству до обруча на колі, а народ - до шприхів.. І питав Григорій Кукіз: „Чи може їхати віз на самих шприхах, коли обруч полопаний?.."

Григорій Кукіз залишив дружину Марію, яка була його першим дорадником, співробітником та співорганізатором всіх його плянів. Марія Кукіз це відома на клівлендському терені, а то й поза ним, як активна громадянка, зокрема в Українському Золотому Хресті та УНСоюзі. Залишив сл. п. Кукіз єдину доньку Ольгу та зятя Василя Бик, троє внуків та двох правнуків. Залишив родину й друзів в Америці та в Україні.

Похорони сл. п. Г. Кукіза відбулися 26-го листопада 1975 р. Жалібні Богослужби відправили в українській церкві св. Марії — парох тієї церкви о. Іван Оришкевич та парох церкви св. Покрови о. Микола Павлишин. Приїхало багато людей — друзів та знайомих прощати Покійного. Були приятелі та родина із Каліфорнії, Канади та Сходу Америки. Довгою стрічкою авт запроваджено сл. п. Кукіза на цвинтар св. Петра і Павла на Пармі. По останніх Богослужбах — прощав Покійного голова ОДВУ Іван Попович. Наприкінці він сказав: „Як побачиш спільних друзів — Труша, Филипова, Єзерського, Дикана, Шияна, то привітай їх від нас!".

По похоронах всі зійшлися на тризну. Там промовляли — секретар 364 Від. УНС, Володимир Владика, Іван Попович та К. Мельник. Від родини забрали слово Ольга та Василь Бик, і дружина Покійного — Марія Кукіз.

Донька Покійного Ольга, м. ін., сказала, що вона найбільше вдячна Татові за те, що навчив її говорити по-українському і багато розказував їй про Україну. А відтак ще сказала „Татуньо все хотіли мати різьблений топірець.. Я недавно була з чоловіком в Україні й купила Їм такий, і положила Татові до труни"...

Під час Тризни, на пропозицію Марійки Попович з рамени Українського Золотого Хреста, зібрано суму дол. 211, - та післано на добродійні цілі, замість квітів на свіжу могилу сл. п. Григорія Кукіза, а саме: Фонд УЗХ — Комітету Оборони і Допомоги — 126 дол., Акція „Смолоскипа" (Українсько-Америк. Культ. Ас.- 50 дол. на Табори УЗХ в Лігайтоні (дружина) — 25 дол., на Церкву в Потребі (Петро Дац — 10 дол.

ТАРЗАН, Ч. 7474. Напад!

Тарзан, неначе плазуюча змія, тихо злізає вниз...